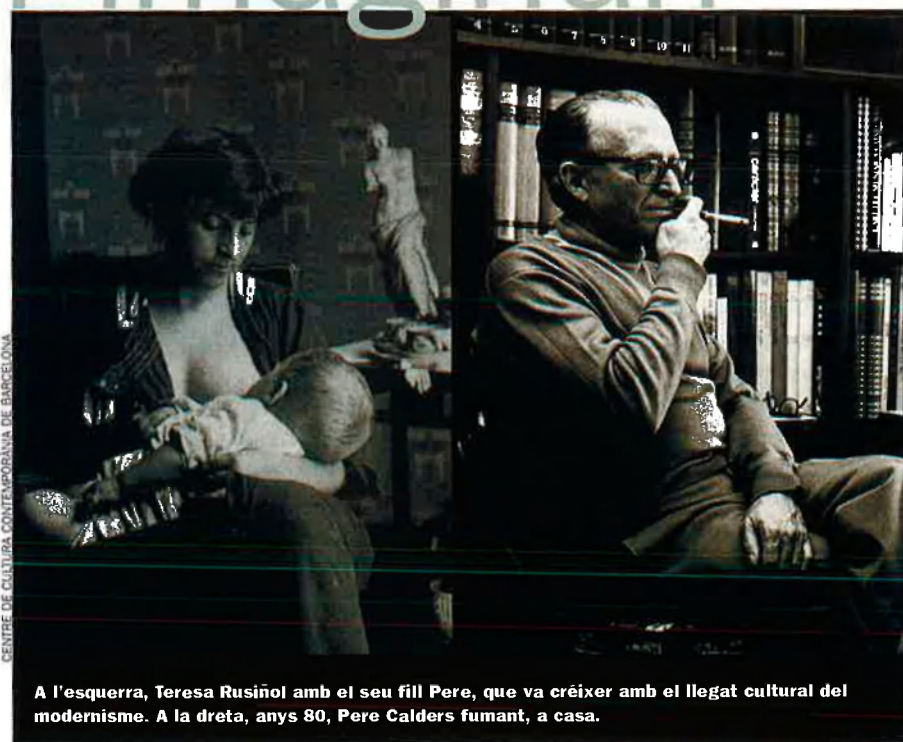

Calders real

i imaginari

Encara hi ha temps, però no s'hi val a badar. "Calders. Els miralls de la ficció", l'exposició que ofereix el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), romandrà oberta fins el 28 de gener.

El Pere Calders que imaginem, bonhomíós i tendre, hi dóna la mà a la lúcida ironia i a la crueltat per oferir-nos, en un joc de miralls que distorç la realitat –o no–, un tros del seu món, menys innocent que no semblava.

A l'esquerra, Teresa Rusiñol amb el seu fill Pere, que va créixer amb el llegat cultural del modernisme. A la dreta, anys 80, Pere Calders fumant, a casa.

“L’ amable esposa del nostre volgut company de redacció en V. Caldés Arús ha donat a llum, amb tota felicitat, un nen hermós i ple de fortitut...”. Podria molt bé ser la primera frase d’un conte en què, amb aparent senzillesa, la catàstrofe es trenca, inexorable, sense possibilitat d’intervenció; un conte en què l’inesperat apareix sobtadament per trasbalsar, amb esfereïdora naturalitat, l’ordre aparent de les coses; un conte de Pere Calders. Podria ser-ho, potser sí, però es tracta de la notícia del naixement publicada, com en un anunci de futurs viaranys, a la revista *El teatre català*, on el seu pare tenia la secció fixa “Ironies”.

Des d’aquesta primera i indirecta relació amb el paper imprès i fins a la darrera obra publicada, pòstumament, la vida de Pere Calders i Rossinyol –concentrada, fragmentada i passada pel sedàs de qualsevol resum, però intensa, creativa, terrible i grandiosa com l’home que la va recórrer– se’ns ofereix darrere –o més ben dit, a través– de la finestra oberta d’aquesta exposició. Cal abocar-s’hi, per tant, i disposar-se a qualsevol vicissitud, a veure passar el vapor Mexique camí d’un exili que havia de durar vint-i-tres anys, sempre provisionals; disposar-se a trobar-hi *El Patufet* i pilons de llibres, de Folch i Torres, Jules Verne i Lafontaine, de primer, de Joaquim Ruyra i Carner –el seu

admirat Carner— després; a aparèixer, de sobte, a Can Mauri, on diu que va néixer, escoltant facècies a la vora del foc, la seva afeció a les històries d'apareguts; o trobar-se, misteriosament, dins "un jardí de casa bona" i sentir que algú crida, de cop i volta:

- “És horrible, senyor! El que m’ha passat avui no m’havia passat mai...
- A veure, a veure. Què passa?
- Davant el jardí he trobat una mà.
- Una mà? Una mà de què?

—Una mà esquerra!” (*Cròniques de la veritat oculta*).

I és que, als jardins que crea Pere Calders, pot passar-hi, en qualsevol moment, qualsevol cosa. Però també dins les cases, on tot, en aparença, és ferm i ordenat i segur, s’esdevé l’absurd, anunciat per algun indici en aparença insignificant (una baldufa dins una formatgera de vidre, per exemple?), absurd amb tint còmic o tràgic que sovint desemboca en cataclisme: “Amb un espe-

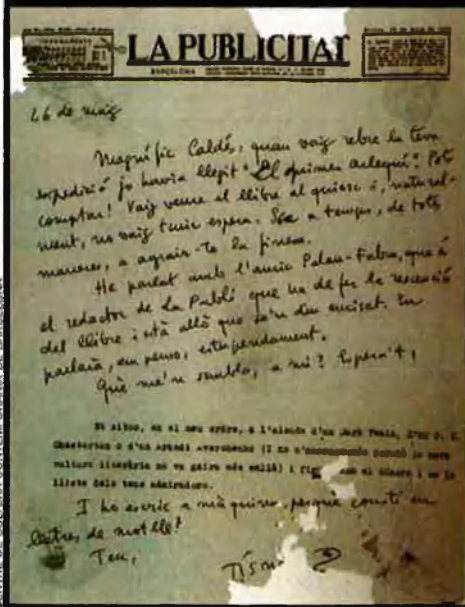
tec gemegaire la casa es parteix i es disgrega convertint-se en una immensa croqueta de veïns” (*El primer arlequí*).

La passejada per la vida de Calders ens ofereix, de retruc, l’oportunitat de submergir-nos en el seu univers literari i personal. Així, si bé seguim el fil de la narració i ens acostem als seus amors i desamors, als amics, als paisatges i a la família, també podem anar estirant la corda de les ficcions i, al mateix temps, en una senda paral·lela, entrar de puntes a la casa o al jardí, acostar-nos al teatre i ficar-nos dins un rellotge de sorra (objecte calderià que representa l’inútil esforç humà per posar límits a allò que no en té). Podem fer nostres alguns elements més que conformen aquest univers fantàstic i saber la importància que tenen les mans, eines dels mags i mestresses de l’artifici que poden deixar anar la vida en un descuit (“Mira: a l’Enric, se li escapava la vida i va ésser a temps d’agafar-la amb la mà. Ara l’ha de dur sempre tancada perquè no li fugi definitivament”, *Cròniques de la veritat oculta*), trobar els invents més absurds com a caricatura de la pretensió humana (d’aquells homes que s’escriuen a ells mateixos amb hac majúscula), tot de crims i actes delictius que es cometien amb normalitat i acabar essent testimoni del desastre final, representat en el naufragi del Panoramic (que s’esdevé mentre el capità s’entussudeix a formar una banda de música per acompanyar l’enfonsament amb els himnes adients).

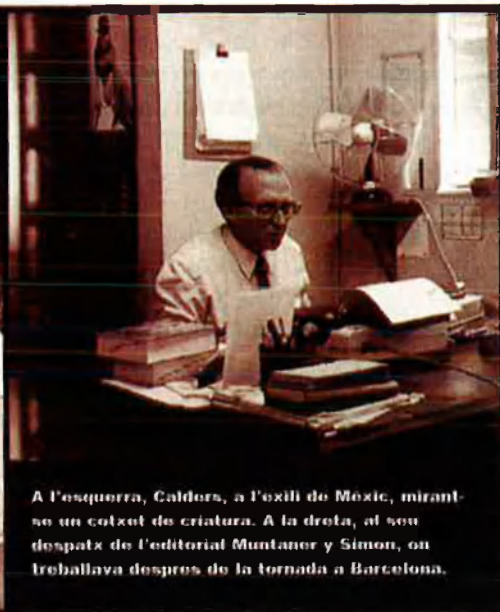
Tots els Calders (o gairebé tots) treuen el nas, tafaners i divertits, en aquesta exposició, i amb naturalitat incisiva desfan tòpics i idees preconcebudes a cops d’ironia (o, potser, a cops del mateix martell amb què, al costat de l’amic Tísner, destrossava els models de guix de l’escola de Belles Arts). Hi ha el Pere Caldés que anava, amb els germans Artís (l’Avel·lí, però també la Rosa, amb qui anys després s’havia de casar) a l’Escola Catalana Mossèn Cinto, sota el mestratge de Josep Parunella (“Estimava apassionadament el nostre idioma i ens va encomanar aquest amor a tots nosaltres”, explicarà Calders); hi ha el Caldés periodista que comença a publicar al *Diari Mercantil* l’any 1933 (“El que costa devenir un mediocre artista

A dalt, Calders infant en una imatge de la verema a Can Mauri. A sota, a l’esquerra, carta entusiasta que li trametè en Tísner, en un full de *La Publicitat*, després de llegir *El primer arlequí*; i a la dreta, Enric Cluselles i Calders vestits de soldats durant la guerra del 36.

CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA

A l'esquerra, Calders, a l'exili de Mèxic, mirant-se un colzet de criatura. A la dreta, al seu despatx de l'editorial Muntaner y Simon, on treballava després de la tornada a Barcelona.

oficial", per exemple) i el grafista que acaba muntant un estudi de disseny amb l'amic Enric Cluselles, altrament dit Henry Clusells, quan, en un guió cinematogràfic inèdit, es transforma en Cianur, "el degustador de vísceres"; hi ha en Kaldés ninotaire polític de l'*Esquella de la Torratxa* i del *Papitu*: el Pere Calders que ja s'ha normalitzat el cognom i que avança en el món de la literatura, el mateix Pere que, després de ser declarat "inútil total per al servei de les armes" s'allista com a voluntari l'any 37, i que es converteix en Pierre Rossignol per comunicar-se amb el seu pare des del castell de Roissy-en-Brie, un cop passada la frontera, l'any 1939.

"Em veig obligat a fugir de tot el que estimo i tinc tanta ràbia i tanta pena que ploro amb els ulls ben secs i no em

doldria gens morir-me", va escriure, en un relat de l'èxode per a la *Revista dels Catalans a Amèrica*.

Després, encara, havia de venir l'exili, tan llarg, a Mèxic, des d'on no publica ("Potser degut a la modèstia, i al fet que sóc incapaç d'intrigar o remenar la cua perquè em publiquin alguna cosa", diu al seu pare), però on col·labora en diverses revistes. I es divorcia. I es casa. I té tres fills (a més d'en Joan, que no ha deixat Barcelona). I fa invents i fotografia. I treballa de grafista, d'il·lustrador, de dissenyador. I escriu, és clar.

No sabem què se'n van fer, de les esperances que es devien encabir en les maletes que van pujar amb ell, i la família, a bord del Covadonga, el 8 d'octubre de 1962, sinó que es va reincorporar, no sense dificultats, a la

ciutat i als seus carrers, a la feina, que van continuar els premis i que la popularització li va arribar de la mà del teatre, amb l'escenificació d'*Antaviana*, l'obra de Dagoll Dagom basada en els seus contes. Un reconeixement tardà i encara parcial de la seva qualitat literària.

De moment, i tal com expliquen Jordi Castellanos i Joan Melcior, comissaris de la mostra del CCCB, podem aprofitar l'oportunitat de "recuperar traços que havien quedat amagats darrere la imatge d'un home que sempre somreia però que escrivia que algú l'havia fet a ell i l'havia venut i que mai no havia pogut saber qui havia cobrat els drets ni si havia estat un bon o un mal negoci".

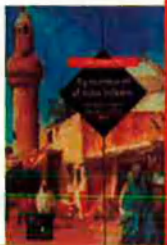
Núria Cadenas

Aproximació al món islàmic Antoni Segura i Mas

Des dels orígens fins als nostres dies aquest estudi ofereix, de manera clara i rigorosa, una visió calidoscòpica de la demografia, la religió, la història i la política islàmiques. La present obra omple un buit sobre l'estudi general d'aquesta cultura en l'àmbit català, en els quals a penes hi ha obres de referència.

www.ediuoc.es

Ediuoc
"Biblioteca oberta", 13

Literatura catalana contemporània G. Bordons i J. Subirana

Aquesta història de la literatura catalana contemporània aplega el treball d'una cinquantena d'especialistes de procedències i terrenys crítics diversos i complementaris. Plegats han elaborat un manual compacte i documentat.

www.ediuoc.es

Ediuoc
"Biblioteca oberta", Àgora

Història econòmica de Catalunya Jordi Maluquer de Motes i Bernet

La finalitat d'aquesta obra és presentar de forma sinètica el funcionament del sistema econòmic català i el seu desenvolupament durant els segles XIX i XX.

www.ediuoc.es

Ediuoc
"Biblioteca oberta", Àgora

